

Nardo van der Meer (39)

Functie: Intensivist en medisch hoofd van de intensive care, Amphia Ziekenhuis Breda

Privé: Getrouwd, 3 kinderen (van 7, 9 en 11)

Donor: Geregistreerd sinds mensenheugenis!

Op 5 oktober startte een grote campagne om orgaandonoren te werven: 'Nederland zegt ja'. Campagneleider Nienke Doeve gaat in gesprek met Nardo van der Meer. Hij is arts op de intensive care. Daar overleden vorige maand twee patiënten die geschikt waren voor orgaandonatie. Bij één van hen werden de organen ook echt getransplanteerd.

De campagne doet voorkomen alsof het een simpele kwestie is, ja of nee zeggen tegen orgaandonatie...

Nienke: Dat is een bewuste keuze. Mensen blijken goed op de hoogte van alle voors en tegens van orgaandonatie. Drie miljoen mensen zijn bereid om 'ja' te zeggen. Toch doen ze het niet. Die mensen willen we met deze campagne over de streep trekken.

Nardo: Orgaandonatie is voor niemand een simpele kwestie. Al helemaal niet voor de nabestaanden. En ook voor ons, de artsen die de organen 'uitnemen' is het geen routine en dat zal het ook nooit worden.

Als de campagne slaagt, zijn er straks 8 miljoen mensen geregistreerd als potentiële donor. Is het donortekort dan opgelost?

Nardo: Was dat maar zo! Bij overlijden blijken maar weinig patiënten geschikt als orgaandonor. Van iemand met longemfyseem zijn de longen bijvoorbeeld onbruikbaar. Bovendien heeft iemand die overlijdt vaak een onderliggende ziekte. En drie op de vier keer zegt de familie van een niet-geregistreerde overledene 'nee'. Dat gebeurt vooral als het onderwerp orgaandonatie nooit is besproken binnen de familie. Ze worden overrompeld door de vraag en als er maar een beetje twijfel is, zeggen ze 'nee'. Ik begrijp hoe het werkt. De dood is onomkeerbaar, maar met het uitnemen van de organen lijkt de dood nog definitiever.

Nienke: Daarom is het zo belangrijk dat mensen die zich als donor registreren aan hun naasten vertellen wat hun wens is. Zodat daar later geen onduidelijkheid meer

over is. Met deze campagne proberen we ook te bereiken dat mensen er over praten.

Is een campagne niet te vrijblijvend?

Nardo: Ik geef toe, de meeste artsen zouden liever zien dat iedere Nederlander een potentiële donor is, tenzij iemand heeft aangegeven dat hij dat niet wil. Het 'ja, tenzij'-systeem dus.

Nienke: De Tweede Kamer is tegen zo'n 'ja, tenzij'. In landen waar ze dat systeem wel hebben, levert dat niet altijd meer donoren op. Er is ook onderzoek gedaan naar een registratieverplichting met sanctie. Als mensen geen keuze maken, dan krijgen ze bijvoorbeeld hun paspoort niet terug. Maar zo'n maatregel werkt averechts. Uit protest dat ze tot een keuze worden gedwongen, zeggen mensen 'nee'.

Er gaan wel eens stemmen op om orgaandonatie te belonen...

Nardo: Je bedoelt gratis uitvaarten en korting op de ziektekostenpremie? Daar moeten we ver van blijven! We hebben er lang over gedaan om mensen het vertrouwen te geven dat we alles voor een patiënt uit de kast halen, voordat orgaandonatie ter sprake komt. Als je met beloningen gaat werken, verlies je dat vertrouwen in een klap. Er mag maar één reden zijn voor het 'ja' bij orgaandonatie: omdat mensen het zelf, diep in hun hart, willen.

Nienke: De minister peinst niet over beloningen. Al geef je maar één euro voor een orgaan; je begeeft je op een hellend vlak. Ook landen zoals India en Pakistan

Iemand moet het diep in z'n hart willen

waar betalen voor organen veel voorkomt, treden tegenwoordig steeds meer op tegen orgaanhandel.

Waarom hebben andere landen in Europa een kleiner donortekort dan Nederland?

Nienke: Dat heeft met zoveel te maken, naast organisatie en systeem ook met cultuur. In Spanje, de Europese koploper op het gebied van orgaandonatie, worden de doden bijvoorbeeld sneller begraven vanwege de hitte. Daardoor kijken ze anders naar het lichaam van een overledene. Ik heb ook gehoord dat er een historische verklaring voor is. Landen die vroeger tot het Habsburgse Rijk behoorden, hechten minder aan het lichaam omdat het lijk bij overlijden aan de staat verviel. Verder speelt de relatie tussen patiënt, familie en arts een rol. In Spanje, maar ook in België, wordt de dokter meer op een voetstuk geplaatst dan hier. Veel Nederlanders denken zelf wel te weten wat er aan de hand is. Vertrouwen is hier niet vanzelfsprekend.

Merkt u dat het verwerkingsproces voor nabestaanden moeilijker is als hun familielid hersendood is verklaard, terwijl zijn hart nog klopt?

Nardo: Dat is ook moeilijk. Tussen het eerste vermoeden van hersendood en de officiële vaststelling zit een behoorlijke periode. Als er geen kans meer is op herstel van iemand die geregistreerd staat als donor, houden we hem kunstmatig in leven. De hersenfunctie is definitief weg maar het hart klopt als zelfstandig orgaan gewoon door zolang wij de patiënt kunstmatig blijven beademen.

Artsen moeten dan heel duidelijk zijn tegen de familie over het nieuwe doel van de behandeling: 'wat we doen, is niet meer voor hem, maar voor een ander'.

Wat gaat de toekomst brengen?

Nardo: Ik zet mijn hoop op kunstmateriaal; kunstharten bijvoorbeeld. Gelukkig gaan er door de verbeterde verkeersveiligheid en de verscherping van het bouwtoezicht minder mensen dood. Maar dat heeft gevolgen voor het aantal geschikte orgaandonoren. En, onder ons gezegd, we gaan ook de effecten van het rookbeleid merken! Er zullen veel minder potentiële orgaandonoren aan een hartaanval overlijden.

Nienke: Preventie zorgt niet alleen voor minder donoren, maar ook voor minder mensen die organen nodig hebben. Nierfalen hangt bijvoorbeeld sterk samen met diabetes.

Wat is het de grootste misverstand over orgaandonatie?

Nienke: Er is een grotere kans dat je in je leven een orgaan nodig hebt, dan dat je een orgaan ooit afstaat.

Nardo: Het donortekort heeft er voor gezorgd dat er veel onderzoek is gedaan naar de leeftijd waarop organen nog geschikt zijn voor transplantatie. Zo kan in bepaalde gevallen een gezonde lever van iemand van honderd nog geschikt zijn voor transplantatie. Die grens lag vroeger bij 70 jaar.

■ FEMKE SLEEGERS

☞ www.jaofnee.nl

Nienke Doeve (32)

Functie: Senior beleidsmedewerker GMT

Privé: Woont samen

Donor: Geregistreerd sinds haar jeugd

